

“En totes les famílies hi ha hagut algú que no ha estat del tot honest”

ENTREVISTA A

Maria Carme Roca guanyadora del premi Prudenci Bertrana 2018 amb la novel·la ‘El far’

Un lloc inhòspit com l'illa de Buda -a la desembocadura del riu Ebre- és un bon teló de fons per a ambientar-hi una història d'amor, intriga i secrets familiars. Això és el que ha fet l'escriptora Maria Carme Roca (Barcelona, 1955) amb la novel·la *El Far*, guanyadora del Premi Prudenci Bertrana 2018. Al voltant del mític far de Buda -aixecat el 1864 i engolit per l'aigua el 1961- Roca reconstruïx els darrers cent anys de la família Vidal. I quina família no té secrets?

Barcelona Oriol Gracià

Pregunta: Què en recorda de la primera vegada que va entrar a l'illa de Buda?

Resposta: Ja fa molts anys d'això. Va ser en una visita més aviat furtiva amb una amiga de la Ràpita que estudiava amb mi a Barcelona, hi vam entrar a través del banc de sorra que hi ha al final de la gola de Migjorn. Ara està completament prohibit fer-ho. Vaig quedar impactada.

P: Per què?

R: Aquell lloc tenia una aura de misteri, potser per l'isolament, aquella sensació d'estar a mercè de la fúria de la mar. Els calaixos, els canysars, i la història del far, sobretot el far que mai vaig poder veure, perquè quan hi vaig anar ja feia temps que era sota l'aigua.

P: Virginia Woolf, Jules Verne o, fins i tot, Albert Sánchez Piñol han ambientat els seus llibres en un far.

R: L'isolament que els rodeja, converteix aquestes llanternes gegants en fàbriques de somnis sobre mars revoltats, naufragis i heroicitats. Poc a broda, fins a la mecanització dels anys seixanta, la feina de farer no va ser gens fàcil.

P: Ideal per a ambientar-hi una novel·la, doncs?

R: Ara, el Delta, l'illa de Buda i el seu far poden formar part d'una postal paradisiàcia, però si mirem la història, aquest ha estat també un racó duríssim per viure-hi. Això el fa molt atractiu per a una novel·la, un espai perfecte per construir un relat en el qual es barregen fets reals -sobretot personatges i històries de la guerra civil i els anys cinquanta del segle XX, quan el far de Buda ja agonitzava- amb les vicissituds i els secrets d'una saga familiar.

P: Quina família no té secrets?

R: La generació dels meus avis, també la dels pares, va créixer en un context ple de convencions, condicionada “pel que diran”, per la por de les represàlies. La gent callava i quan d'un tema no se'n volia parlar, no se'n parlava. Això ha fet que molts secrets hagen romàs amagats, perquè en totes les famílies hi ha hagut algú que no ha estat

“La preparació d'aquest llibre m'ha servit per perdre'm pel Delta i per visitar Buda”

del tot honest o que ha estat una peça o que té alguna cosa que prefereix no explicar.

P: Aquest és, precisament, el motor de la seua novel·la.

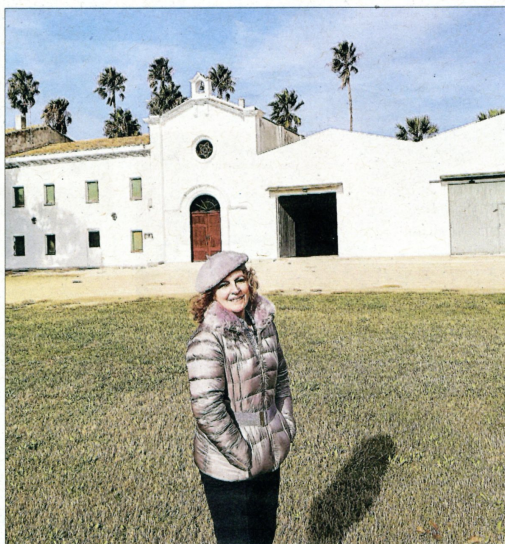
R: La celebració de l'aniversari dels cent anys del vell Vidal és l'excusa per obrir caixes i recuperar fotografies antigues. Entre les imatges en blanc i negre, la neta descobreix un detall -una mirada entre dos avantpassats- que la fa sospitar. Estirant d'aquest fil descobreix per què, massa vegades, relacions familiars són com un vesper.

P: En les famílies passa com en el mar, que sempre retorna la brutícia que s'hi aboca.

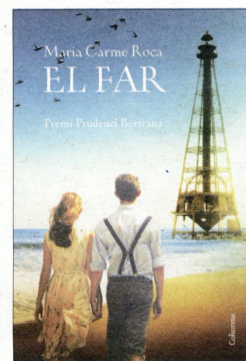
R: Potser hauran de passar dues o tres generacions, però els secrets tard o d'hora acaben aflorant.

P: També afloren els problemes mal resoltos de la Guerra Civil.

R: No volia escriure sobre la Guerra Civil, però com que forma part del context en el qual van viure alguns dels personatges del llibre, és

Maria Carme Roca en una visita a l'illa de Buda. / CEDIDA

Guillermo Borés, que és el copropietari de l'illa juntament amb la Generalitat de Catalunya. També he conegut els hereus de l'últim farer i he parlat amb la gent que viu de prop la regressió i els problemes mediambientals que posen en perill el futur de la desembocadura de l'Ebre. I mentre faig recerca, també començo a imaginar els personatges. En les meves novel·les sempre jugo a dues bandes: d'una banda el pòsit de la veritat -aquí es fa notar que soc historiadora-, però de l'altra una ficció amb un argument que tinga força.

P: Aquesta és una novel·la en la qual, fins i tot, hi parlen els morts. Per què els ha donat veu?

R: És un mecanisme narratiu que m'ha funcionat bé. Em volia allunyar de res que fos paranormal, però a la vegada m'interessava que els morts també donessin la seua opinió sobre els secrets familiars. És una estratègia que m'ha servit per avançar al lector alguns detalls que els personatges de la novel·la encara no saben.

P: Amb poques setmanes *El far* s'ha situat al capdamunt de les llistes de llibres més venuts. Ja ha tingut feedback dels lectors?

R: Més d'un lector m'ha escrit per demanar-me informació per arribar a l'illa de Buda, i molts es pensen que és tan fàcil com anar a la plaça Catalunya de Barcelona. És un espai curiós, encara per descobrir al gran públic, però és clar, l'accés hi està restringit.

DESTACAT

El gegant de ferro

■ Els fars han inspirat històries romàntiques, aventures robinsonianes i thrillers de terror. La mateixa condició de vigilant, l'extrema ubicació en punts aïllats, la nocturnitat i l'hipnòtic focus de llum els ha donat una aura popular. El de l'illa de Buda, que va fer llum per primer cop el novembre de 1864 era, aleshores, un dels més alts del món (d'entre els fars metàl·lics). Feia més de 50 metres que pujaven cap al cel en forma de torre cilíndrica, amb una llanterna que es podia veure a més de 30 quilòmetres. A la Guerra Civil va ser cremat i la regressió del Delta va acabar de fer la feina. L'hivern del 1961, un temporal el fa caure. I és un d'aquests temporals el que dona tret de sortida a la novel·la *El far*, una història d'amors furtius de joventut i d'estructures familiars desballestades, com la torre de ferro que cau. Maria Carme Roca hi recrea personatges ambivalents i dotats de molta càrrega psicològica. Només les noves generacions de la saga -la neta i el besnet del vell August Vidal- aconsegueixen assimilar el passat familiar. Roca ha publicat més d'una cinquantena de llibres, molts dels quals adreçats al públic infantil i juvenil. D'entre les seues novel·les per a adults hi predominen els relats històrics ambientats en època medieval. Amb *El far* ha guanyat el Premi Prudenci Bertrana que s'atorga des de 1968, actualment amb una dotació de 30.000 euros.

un dels temes que hi apareix. A més, durant el conflicte, el far de Buda va cremar. Els republicans hi van calar foc per evitar que els nacionals el tinguessin com a punt de referència a la costa de l'Ebre.

P: Com s'ha documentat?

R: Sóc historiadora i estic habituada a consultar llibres i arxius per documentar les novel·les. He llegit força sobre el Delta, l'illa de Buda i el far. La preparació d'aquest llibre també m'ha servit d'excusa per perdre'm pel Delta, per visitar Buda amb el